

Beszámoló

A bukaresti mezőgazdasági szakdiplomata éves tevékenységéről
(A beszámoló az alábbi időszakra vonatkozik: 2012. július 1.- 2013. június 30.)

1.A ROMÁN GAZDASÁG ÁLTALÁNOS ADATAI

A román gazdaság helyzete:

Románia 2012-es GDP növekedése 0,2% volt a korábban várt 1,5-2%-os GDP-növekedés helyett, amit az elemzők jórészt a mezőgazdaság rossz teljesítményének és a kedvezőtlen időjárási viszonyokat tulajdonítanak. A 2012-es költségvetési hiány 14,8 milliárd RON , 40%-al kevesebb, mint az előző évben.

A deficit 2012-ben elérte a GDP 2,5% százalékát. Az infláció éves átlaga a 2010. évi 7,9%-os értékről 2012-ben 5 %-ra csökkent. Ez az érték jóval meghaladta a Román Nemzeti Bank (BNR) által prognosztizált 2-4%-os inflációs célt. Az éves folyómérleg hiány 2012 -ben 4,65 milliárd EUR volt, mely ugyan a megelőző évekhez képest 18,9%-os csökkenést mutat, ám még így is magas, mivel a külföldi működő tőke (FDI) annak csupán 32,7%-át fedezi. Az FDI mértéke 2010 óta az akkori 2,2 milliárd EUR-s értékről folyamatosan csökkent, 2012 január-december hónapjaiban mindössze 1,613 milliárd EUR-t tett ki. Az államháztartási hiány 2012-ben 38,6%-át tette ki a GDP-nek, mely európai szinten is kedvező adatnak tekinthető.

Románia kereskedelmi forgalmának 70%-át az EU országaival bonyolítja, exportjának további 15%-át, importjának 11%-át a többi európai országgal folytatja, így az EU egészét érő világgazdasági folyamatok - például recesszió - közvetve hatással vannak a román gazdaságra. A foglalkoztatottak száma 2012-ben elérte a 4 millió 430 ezer főt. 2012-ben a havi átlagbér bruttó 2.110 RON és nettó 1.535 RON, ami 6,3 %-os nettó átlagbér emelkedést jelent a 2011-es adatokhoz viszonyítva.

Kétoldalú gazdasági kapcsolatok:

2011-ben Magyarország valamivel több, mint 2,5 milliárd euróval Románia **ötödik** exportpartnere volt, Németország, Olaszország, Franciaország és Törökország után. A magyar kivitel tekintetében a több mint 4,8 milliárd eurós exporttal Románia a **második** helyen szerepel Németország után.

A KSH 2012-es adatai szerint a HU-RO külkereskedelmi termékforgalom január-november időszakát tekintve a kivitel 2012/2011 %-ban kifejezett értéke 100,5 míg a behozatal 89,5. A magyar kivitel értéke meghaladta a 4,5 milliárd EUR-t, míg a behozatal megközelítően 1,94 milliárd EUR körül alakult. A külkereskedelmi termékforgalom egyenlege így 2,56 Mrd EUR lett az év első tizenegy hónapjában (az előző 20 év egyenlege 2,23 Mrd EUR volt). A külkereskedelmi mérleg tehát egyértelműen Magyarországnak kedvez, az egyenleg növekedése várható az éves adatok összesítését követően. A külkereskedelmi termékforgalom áruszerkezetét vizsgálva a magyar kivitel 16,2% növekedést ért el az élelmiszer, ital, dohány árucsoport, valamint 33% körülit az energiahordozók területén. Csökkenő tendencia

tapasztalható a nyersanyagok (~97,5%), a feldolgozott termékek (~95%) és a gépek (~87%) kivitele esetében.

A magyar import Romániából mérséklődött minden árucsoport esetében, de változó mértékben: az élelmiszer, ital, dohány (~88%), a nyersanyagok (~79%), az energiahordozók (~64%) esetében nagyobb, míg a feldolgozott termékek (~91%) és a gépek (~96%) esetében kisebb volt a visszaesés.

2011. és 2012. között a magyar –román agrárkereskedelmi forgalom 16,2 %-al nőtt, ami azt is bizonyítja, hogy az élelmiszer- fogyasztás Romániában nem csökkent. Ennek egyik fedezete a külföldön dolgozó román vendégmunkások által hazautalt évi 2,5 milliárd euró.

2. AGRÁR KÜLKERESKEDELEM

Magyar-román agrárkereskedelem alakulása

2008-2012 között a kétoldalú forgalom terén, az élelmiszergazdasági termékek vonatkozásában folyamatos növekedés volt tapasztalható. Ebben az időszakban Magyarország élelmiszergazdasági külkereskedelmi forgalmának egyenlege Romániával szemben erősen pozitív. A kétoldalú forgalom folyamatos aktívumot mutat (2011-ben 621 300 ezer euró, míg 2012-ben 780 847 ezer euró volt).

A kétoldalú forgalmon belül az élelmiszergazdasági termékek kereskedelmi forgalmának alakulása:

Év	Export	Import	Egyenleg
2011.	838 145	216 845	621 300
2012.	960 962	180 115	780 847

ezer euróban

A behozatalunk mintegy viszonylag egyenletesen oszlik meg a növényi termékek (32 %), az élelmiszer-készítmények, ital, dohány (29 %) és az élő állat, állati termékek (27 %) áruosztály termékei között, a fennmaradó rész mintegy 12 % a zsírok és olajok teszik ki.

Kivitelünkben a növényi termékek (39 %), az élelmiszer-készítmények, ital, dohány (28 %) és az élő állat, állati termékek (25 %) áruosztály termékei a meghatározóak, a zsírok és olajok áruosztálya mintegy 8 %-kal részesedik.

2012-ben importunk a megelőző évhez képest mintegy 17 %-kal csökkent, exportunk értékében mintegy 15%-os bővülést látni.

Magyar-román agrár-külkereskedelmi forgalom – 2008-2012.

M.e: Euro

	Import	Export	Egyenleg
2008.	93 189 685	823 091 040	729 901 355
2009.	59 909 587	687 507 846	627 598 259
2010.	145 102 440	796 047 298	650 944 858
2011.	216 845 340	838 144 912	621 299 572
2012.	180 115 265	960 961 876	780 846 611

A vizsgált időszakban élelmiszergazdasági külkereskedelmi forgalmunk egyenlege Romániával szemben erősen pozitív. Míg importunk mérsékelt, 60 ezer és 217 ezer Euro között mozgott, kivitelünk 688 millió Euro és 961 millió Euro között volt.

A behozatalunk mintegy viszonylag egyenletesen oszlik meg a növényi termékek (32 %), az élelmiszer-készítmények, ital, dohány (29 %) és az élő állat, állati termékek (27 %) áruosztály termékei között, a fennmaradó rész mintegy 12 % a zsírok és olajok tesz ki.

Kivitelünkben a növényi termékek (39 %), az élelmiszer-készítmények, ital, dohány (28 %) és az élő állat, állati termékek (25 %) áruosztály termékei a meghatározóak, a zsírok és olajok áruosztálya mintegy 8 %-kal részesedik.

2012-ben importunk a megelőző évhez képest mintegy 17 %-kal csökkent, exportunk értékében mintegy 15%-os bővülést látni.

IMPORT 2012-ben

Behozatalunkban legnagyobb értékben a következő termékek voltak:

120600 Napraforgómag, törve is	13 761 928
151710 Margarin (kiv. folyékony margarin)	11 052 067
100590 Kukorica, nem vetési célra	9 323 947
230630 Olajpogácsa és más szilárd maradék napraforgómagból, őrölve és labdacs /pellet/ alakban is (kiv. a szójából és a földimogyoróból származót)	6 213 879
100510 Kukorica vetőmag	5 870 957
010229 Élő szarvasmarha (kivéve a fajtatizta tenyészállat)	5 649 284
151219 Más, napraforgómagolaj és pórsáfránymag olaj, és ezek frakciói finomítva is, de vegyileg nem átalakítva	4 804 489
190532 Goffri és ostya	3 655 962
050510 Toll, töltelékanyag; pehely	3 483 516
240220 Cigaretta dohánytöltettel	2 818 479
151211 Nyers napraforgómagolaj és pórsáfránymag olaj	2 617 603
010410 Juh	2 564 469
170199 Más színezetlen és ízesítetlen nád- vagy répacukor (kiv. a nyers cukrot)	1 749 690
220290 Más alkoholmentes italok (kiv. a vizet)	1 726 665
080232 Dió héj nélkül frissen, hűtve vagy szárítva	1 598 180
100199 Búza és kétszeres (kivéve a vetőmag és a durum búza)	1 540 074
190590 Más kenyér, pékáru és cukrászsütemény (kiv. a ropogós kenyeret, az édes ostyákat és a pirított termékeket)	1 491 802
010594 Baromfi, a házityúk fajba tartozó szárnyasok > 185 g	1 311 671
210210 Aktív élesztő	1 202 744
100890 Triticale és más gabonamag (kiv. következők: búza, kétszeres, rozs, árpa, zab, kukorica, rizs, hajdina, köles és kanárimag)	1 171 340
080810 Alma frissen	1 170 767
220510 Vermut és friss szőlőből készült bor növényekkel vagy aromatikusan anyagokkal ízesítve, max. 2 l-es palackban	1 093 504

Az előző évhez képest a legnagyobb növekedés a következő termékekénél volt:

010229 Élő szarvasmarha (kivéve a fajtatizta tenyészállat)	5 649 284
151219 Más, napraforgómagolaj és porsáfránymag olaj, és ezek frakciói finomítva is, de vegyileg nem átalakítva	4 531 889
100590 Kukorica, nem vetési célra	3 339 478
100199 Búza és kétszeres (kivéve a vetőmag és a durum búza)	1 540 074
240220 Cigaretta dohánytöltettel	1 406 783
120600 Napraforgómag, törve is	1 182 819
100890 Triticale és más gabonamag (kiv. következők: búza, kétszeres, rozs, árpa, zab, kukorica, rizs, hajdina, köles és kanárimag)	1 145 643

A legnagyobb csökkenés pedig a következő termékekénél volt:

151211 Nyers napraforgómagolaj és porsáfránymag olaj	-30 431 497
100510 Kukorica vetőmag	-5 946 015
170199 Más színezetlen és ízesítetlen nád- vagy répacukor (kiv. a nyers cukrot)	-5 024 073
010594 Baromfi; a házityúk fajba tartozó szárnyasok > 185 g	-4 009 884
080810 Alma frissen	-3 508 143
080232 Dió héj nélkül frissen, hűtve vagy szárítva	-2 832 889
010290 Élő szarvasmarhaféle (kivéve a szarvasmarhát és a bivalyt)	-2 693 382
200979 Más, almalé, nem erjesztve, alkohol nélkül, édesítve is, sűrűsége több, mint 20 Brix érték	-2 458 982
170112 Nyers répacukor ízesítő- vagy színezőanyag hozzáadása nélkül	-1 782 919
240310 Fogyasztási dohány, bármilyen dohánypótló-tartalommal is	-1 642 456
090121 Koffeintartalmú pörkölt kávé	-1 483 488
100190 Más búza és kétszeres (kiv. kemény búza)	-1 442 195
151411 Alacsony erukasav tartalmú /kisebb, mint 2%/ repce- vagy olajrepce nyers olaj	-1 410 365
220210 Víz, ásványvíz, szénsavas víz, cukorral vagy ízesítve	-1 188 098
040690 Sajt (kiv. friss sajt, a reszelt vagy őrölt sajt, az ömlesztett sajt és a kék erezetű sajt)	-1 148 528
020714 Tyúkfélék darabolva, fagyasztva	-1 123 697
190120 Pékáruk készítéséhez keverék és tészta	-1 030 114

3. A ROMÁN AGRÁRIUM HELYZETE

A 2012-es parlamenti választások után a román kormányfő, Victor Ponta szerkezeti változtatásokat hajtott végre 2012. december 30-án megalakult új kormányában.

A mezőgazdasági miniszter, **Daniel Constantin** maradt tisztségében és egyúttal az államtitkárok személye is változatlan maradt.

A román állatorvosi főhatóság a román államfő irányítása alól átkerült a mezőgazdasági minisztérium alá.

A román környezetvédelmi miniszter változatlanul **Rovana Plumb**. A minisztériumon belül létrehozta egy ún. kisminiszteri pozíciót, amelyet **Lucia Varga** tölt be, aki a vízügyi, erdészeti és halászati ügyeket felügyeli a Környezetvédelmi Minisztériumon belül.

A kisebbik román kifizető ügynökség (halászati) átkerült a Környezetvédelmi Minisztériumhoz.

Victor Ponta miniszterelnökségének második kormányában a **Román Mezőgazdasági Minisztériumban** megtartotta **Achim Irimescu-t** és **Daniel Botanoiu-t** államtitkároknak. Új államtitkárként **Valentin Soneriu** került kinevezésre.

Achim Irimescu államtitkár kiemelt feladata a kifizető ügynökség felügyelete, valamint hatáskörébe tartozik a Brüsszeli Állandó Képvisellel való kapcsolattartás.

A **Román Környezet és Klimaváltozás Minisztériumának** államtitkárai **Ionut Iuga, Gelu Puiu, Elena Dumitru** .

Román kormányprogram agrárfejezete

A 2. Victor Ponta kormány agrárprogramja a folyamatosságot tükrözi , azaz a korábban kitűzött célok megvalósítására irányul.

A kormányprogram agrárfejezete két nagy irányvonalat fogalmaz meg; a modernizációt és a vidék felemelkedését tűzi ki célul.

Ezen két főcélon belül a további prioritásokat az alábbiakban jelöli meg:

A.) Agrárium fejlesztésére irányuló elképzelések :

- versenyképesség növelése, a minőségi árutermelés , amellyel Románia agrárexport kivitelét növelni lehet (ehhez Romániában új szemléletre, új szekciós eljárásokra és új fajták behozatalára van szükség)
- öntözőrendszerek és öntözőcsatornák építése, amelynek a célja a mezőgazdaság termelékenység folyamatosságának fenntartása az időjárási tényezőktől valamelyest függetlenül (elképzelés van arra, hogy a Siret – Baragan évtizedek óta tervezett öntözőcsatornát megépítik uniós források igénybe vételével)
- termékpályák újra gondolása, a minőségi termelés elérése céljából ; bevezetni a „szántóföldtől az asztalig „ tartó ellenőrzést , amelyben a termék minden fázisában ellenőrzés alatt áll
- alapélelmiszerek ÁFÁ-jának csökkentése, a fekete gazdaság visszaszorítása (vannak területek – pl. sütőipar – ahol a termékek 80 %-a feketén kerül forgalomba
- ökológiai agrárium és a tradicionális termékek arányának növelése (jelenleg 80.000 hektáron folyik ilyen tevékenység, amely a nyugati országokban levő arányokat figyelembe véve igen kis terület)
- gyümölcságazat fejlesztése , hűtőházak építése (Románia gyümölcsfogyasztásának 80 %-a – elsősorban török és görög – importból származik)
- nagybani piacok létrehozása a megyeszékhelyeken – ez új kezdeményezés, indokolt, mivel itt a megyék területe és a megyei városok lakosság száma jóval nagyobb, mint pl. Magyarországon
- agrárkereskedelmi hálózat elindítása (újra szeretnék gondolni a termelő-felvásárló értékesítési láncokat és egy közvetlenül a termelőktől történő felvásárlási lánc kialakítását tervezik)
- termelői csoportok létrehozása (TЭСZ-ek) – amiből nagyon kevés van egyelőre Romániában
- agrárkutató és agrár-innováció támogatása a 2014-2020-as KAP reformnak megfelelően

- birtokkegyesítés támogatása az elaprózott parcellák tömbösítésének megoldása a hatékonyabb termelés érdekében
- új, hegyvidéki agrárpolitika kidolgozása
- fiatal gazdák támogatása
- nemzeti földalap létrehozása
- uniós támogatások lehívási arányának növelése (jelenleg Romániában az agráriumban levő uniós támogatásának lehívási aránya 40 %-os)
- agrárpolitikai tárgyalások, a terület alapú támogatások arányának felzárkóztatása a környező országok szintjére
- vidékfejlesztés a 2014-2020-as EU-s követelményeknek megfelelően

B.) Intézményi elképzelések

- modern, manageri szemlélet a minisztériumban
- fiatal, nyelveket beszélő, szakmai tapasztalattal rendelkező szakemberek arányának növelése a minisztériumban és háttérintézményeiben
- három éves agrárköltésvetés elfogadása (tradicionálisan az agrárköltésvetés egyike a legalacsonyabbaknak az adott éves költségvetésben)
- agrárkamarák munkájának szakmai, anyagi támogatása

Megjegyzés : a kormányprogramnak nagyon sok olyan modern, szükséges eleme van, amelynek a megvalósítása segítene a román agrárium helyzetén. Ugyanakkor kérdéses, hogy az éves költségvetések tárgyalásakor az agrárvezetés mennyire tudja érdekeit érvényesíteni, mivel ez eddig nem igazán sikerült. A programnak van néhány olyan eleme, amelynek a megvalósítása évtizedek óta húzódik és kérdéses (pl. Siret-Baragan öntözőcsatorna létesítése) A programban nem esik szó a megvalósítás konkrét formájából, hogy milyen humán és egyéb erőforrásokból kívánják megvalósítani.

A Román Agrárminisztérium költségvetése (millió lej)

	Felhasznált összegek 2012.	Megítélt összeg 2013.	Változás %
Teljes költségvetés	16.689	17.281	3,5
EU-s támogatások és alapok	15.609	15.360	-1,5
Állami támogatások	2.002	1.364	-3,1
EU-s projektek ÁFA –ja és önrésze	2.478	2.297	-7,3
Előlegek az EU-s támogatásokhoz	5.715	5.800	1,4
Terület-alapú támogatások	5.200	5.600	7,6
Intézményi költségek	1.080	1.927	77

Agrárvállalkozások Romániában

agrárvállalkozás típusa	száma
összes vállalkozás	3.865.000
fizikai személyek tulajdonában lévő vállalkozások	3.825.000
Agrárcégek	31.000

Földvásárlási moratórium

A külföldiek földvásárlásának moratóriumának lejárt (2014. április) után Románia újabb átmeneti mentességet nem kér, hiszen a 2007-es csatlakozási szerződés szerint erre nincs lehetősége. Ugyanakkor egy olyan jogszabály tervezeten dolgoznak, amely nyugati mintára szabályozná a földtulajdon szerzés feltételeit oly módon, hogy elősegítsék a szakképzett helyi gazdálkodók tulajdonszerzését. A román miniszter elmondta azt is, hogy már most is jelentős földterülettel rendelkeznek az országban olasz, osztrák , dán, holland gazdálkodók, akik mint társas vállalkozás tulajdonosai birtokolnak földet. Az erdélyi területen magyar földtulajdonosok is vannak.

Megjegyzés: a román földliberalizáció hosszabb távon lehetőséget biztosíthatna magyar részről Erdélyben bevezetendő „földet életjáradékért program „ elindításához. Ez komoly nemzetpolitikai lépés lenne.

A Román Agrárminisztérium kimutatásai szerint 2012. végén 720.000 hektár földterület volt külföldi tulajdonban, amely a teljes szántóterület 8,5 %-át tette ki. A tulajdonszerzés szempontjából első helyen Olaszország (24,29 %) áll, második Németország (15,48 %) , Arab Országok (9, 98 %-al), Magyarország 8, 17 %-al a negyedik helyen áll, a további sorrend ; Spanyolország 6,22 %, Ausztria 6,13 %, Dánia 4,52 %, Görögország 2,4 %, Hollandia 2,4 % és Törökország 0,78 %.

A Román Agrárminisztérium kimutatásai alapján 2012-ben 1 hektár szántó átlagára 1800-2600 euró között mozgott Romániában. A nagyon jó területeken az eladási ár elérhette akár a 4-5000 eurót is hektáronként.

A bruttó román mezőgazdaságilag hasznosítható földterület 13,2 millió hektár. Ebből ténylegesen 9,2 millió hektárt művelnek meg, ugyanakkor Románia Brüsszelből területalapú támogatást mindössze 7,5 millió hektár után kap. A területek több, mint 50 %-a 1-2 hektár nagyságú birtokban tömörül, ehhez hozzájárul az is, hogy Erdélyben, Partiumban és Bánátban történelmileg létezett földnyilvántartás, miközben a történelmi Romániában (Moldova, Olténia, Munténia) nem volt. Az „ óromán „ területeken 1990. után óriási földbirtokok alakultak ki. Ezen birtokok az európai uniós általános birtokmérethez viszonyítva hatalmasak, a legnagyobbak elérik az 50-60.000 hektárt. Ez azt jelenti, hogy egy adott román területet egy tulajdonos birtokol , aki mára megszerezte a politikai és gazdasági befolyásokat az adott körzetben.

A földterületek megoszlása Romániában	Terület (hektár)
Összterület	15.800.000
Szántóterület	8.300.000
fizikai személyek tulajdonában levő terület	4.700.000
cégek tulajdonában levő terület	3.500.000

Forrás: Román Agrárminisztérium

A művelés alá vont területek gazdasági egység-nagyság szerinti megoszlása

5 ha alatti gazdaságok által használt összterület	2.400.000 ha
5-20 ha közötti gazdaságok által használt összterület	1.100.000 ha
20-50 ha közötti gazdaságok által használt összterület	350.000 ha
50-100 ha közötti gazdaságok által használt összterület	330.000 ha
100 ha feletti gazdaságok által használt összterület	4.150.000 ha

Román kifizető ügynökségek összevonása

2014. január 1-től összevonásra kerül a Romániában eddig működött két kifizető ügynökség, az APIA és a APDRP (Halászati Kifizető Ügynökség). Az összevonás a kisebbik- halászati ügynökség- beolvasásával jön létre. Az agrárminiszter utasítást adott ki a Halászati Kifizető Ügynökség átvilágítására, amely a pénzügyi és szakmai felülvizsgálatot is jelent. Az átvilágítás eredménye után döntenek a személyi kérdésekről és 2014. január 1-től egy egységbe vonják össze a két ügynökséget.

Az összevonás nem érinti az APIA eddigi működését, a szervezeti felépítése és a jelenlegi személyi létszám marad. A Halászati Kifizető Ügynökséget az EU ellenőrző szervei által több alkalommal kapott súlyos elmarasztalást amiatt, hogy nem tudta azt a célt elérni, amire létrehozták.

2014-től Románia kezdeményezni fogja, hogy a terület alapú támogatást a jelenlegi és a csatlakozás pillanatában számított 7,5 millió hektár helyett 12 millió hektárra terjesszék ki. Indoklásuk szerint a 2007-es csatlakozás óta így is 8,5-9 millió hektárra fizetnek támogatást, amely nominálisan csökkenti az 1 ha-ra kifizethető támogatást. Romániában 13,2 millió hektár mezőgazdasági művelés alá vonható terület van, amelyből 2-3 millió hektár nincs művelés alá vonva, de ezen szeretne változtatni a minisztérium.

Agrár-szakdiplomáciai hálózat létrehozása

2013-as év folyamán Románia agrár szakdiplomáciai hálózatot hoz létre 8 állomáshellyel, amelyek a következők; Wasington, Madrid, Berlin, Isztambul, Kisinyov, Kijev és Peking és Amman. Az agrárdiplomaták fő tevékenysége az élelmiszeripari termékek promóciója lesz és kevésbé számít azon hagyományos agrárdiplomáciai feladatokra, mint pl. az adott két ország agrárkapcsolatainak ápolása és nemzetközi szervezetekben való közös állásfoglalások kialakítása.

Érdekesség, hogy annak ellenére, hogy Romániának Magyarországgal van az egyik legintenzívebb agrárkapcsolata, Budapest nem szerepel egyelőre a kijelölt állomáshelyek között. Tervezik ugyanakkor Kisinyov-ban is a képviselőket, ahol jelenleg egyetlen országnak, Magyarországnak van agrár-szakdiplomataja. Kiemelendő az isztambuli képviselő létrehozása, amelyet valószínűleg az indokol, hogy a Romániába importált zöldség és gyümölcs 80 %-a Törökországból származik. A Jordániában történő képviselő megnyitása Romániának az arab világgal való hagyományosan jó kapcsolatait jelzi. Külön érdekesség, hogy Moszkva nem szerepel a tervek között, mivel Románia nem tekinti Oroszországot kiemelt kereskedelmi partnernek. A felsorolt helyek egyben jelzik a román agrárdiplomácia és agrárkereskedelem prioritásait is.

Élelmiszeripar

A román élelmiszeripar a 2007-es uniós csatlakozás után két területen átmeneti mentességet kért és kapott az Európai Uniótól. Az egyik terület a tejfeldolgozás volt, az állam a nyers tej minőségi paraméterei javításának érdekében kért és kapott átmeneti mentességet. Ez a derogáció a mai napig életben van. A másik terület a sertéshús exportot érintette, amely a román járványvédelmi gyakorlat uniós szabványokhoz történő igazításáig állt fenn és amelyet 2012. január 1-vel feloldottak.

Ezen a két területen (tejfeldolgozás és sertéshús feldolgozás) a derogáció egyben meghatározta Romániának az Európai Unión belüli export tevékenységét, ezen két

termékcsoport vonatkozásában tiltott volt az export, ugyanakkor nagy mennyiségben importált Románia nyerstejet és sertéshúst.

Az export-import arány jelentősen eltolódott az import irányába Románia vonatkozásában, hiszen más uniós országokból importált tejet és sertéshúst feldolgozás után tovább értékesíthetett más országba. Szintén a fentiekből következik, hogy az Európai Unió kívüli országokba (Törökország, Arab országok) jelentős export tevékenységet folytat az ország.

A Romániában forgalomba kerülő tejtermékek 65 %-a külföldi alapanyagból van, a húsipari termékek 65 %-ban külföldről érkeznek, ma már a zöldség-gyümölcs ellátás 80 (!) %-át is külföldről oldják meg, elsősorban Törökországból és Görögországból.

Több tényezőre vezethető vissza, hogy jelenleg Románia élelmiszer-importra szorul olyan tradicionális termékekből, amelyekből korábban önellátó volt, mint pl. napraforgó, búza, kukorica vagy a tejtermékek. Az országban megművelhető 13,2 millió hektár területből 4,2 millió hektár parlagon van, a mezőgazdasági géppark elavult, az öntözési rendszerek nem működnek, a hagyományos értékesítési csatornák megszűntek, a TÉSZ-ek nem jöttek létre. A román élelmiszer ára sem versenyképes a sokszor rosszabb minőségű és ellenőrizhetetlen forrású EU-n kívüli államokból bejövő élelmiszerekkel szemben. A hipermarketek ma már szinte kizárólagosan olcsó import élelmiszert forgalmaznak, hazai élelmiszer csak a kisebb üzletekben és a piacokon kapható. Ehhez hozzájárult még az, hogy Románia 2007. európai uniós belépésétől kezdődően kisebb –nagyobb derogációs időszak lejártá után életbe léptek az uniós szabályozók, amelyeknek Románia sok esetben még ma sem tud megfelelni. Különösen nagy problémát okoz, hogy a román tej minőségi paraméterei nem felelnek meg az európai uniós szabványoknak, így a nagy helyi feldolgozó üzemek sem veszik át.

Az élelmiszerfeldolgozással foglalkozó egységek száma Romániában 512 db, ebből 137 vágóhid, illetve húsipari készítmények előállításával foglalkozik, 287 tej- és tejtermékek feldolgozásával a többi cég zöldség-gyümölcs feldolgozással foglalkozik. Állami tulajdonban nincsen élelmiszeripari cég, többségük román magántulajdonban van, kisebb részük nagy multinacionális vállalat tulajdona. (Lactalis, Tnuva). A vállalkozási forma dominánsan Kft, néhány nagyobb cég részvénytársasági formában működik. A privatizáció után az egykori állami vállalatokat általában Sapard pénzekből illetve banki hitelből és saját tőkéből lettek felújítva. Az élelmiszeriparban mintegy 300.000 embert foglalkoztatnak.

A román élelmiszer- és feldolgozóipar 1990. utáni privatizációjában jelentős mennyiségben jelent meg a török befektetés, a 2000. évektől ezt követte ún. reprivatizációs eljárásban a belföldi, román tőke megjelenése ill. kisebb mértékben francia, olasz, német és osztrák befektetők is megjelentek. Magyarországról jövő tőkebefektetés ebben az iparágban minimális volt, ezt részben a bizalmatlan politikai és gazdasági légkör okozta. Ma már román kezekben van többségében a húsipar, kisebb mértékben a tejipar (a tejiparban meghatározó a francia részesedés- Lactalis). A nagy földterületekkel rendelkező román befektetők kialakították és megvették az általuk termelt alapanyagokat feldolgozó iparágakat (liszt, olaj, cukor).

Alapélelmiszerek ÁFÁ-jának csökkentése

Romániában az élelmiszerek (beleértve az alapélelmiszereket is) egységesen 24 %-os ÁFA körbe tartoztak. A 2012 -ben hatalomra került új román kormány elhatározta, hogy az alapélelmiszerek ÁFÁ-ját csökkenti 9 %-ra, de az IMF tárgyalások hatására és figyelembe véve a 2012-es költségvetési számokat, 2012-ben ilyen intézkedést nem hoztak.

Az IMF szakértők szerint az alapélelmiszerek ÁFÁ-jának csökkentése komoly bevételi kiesést okozna a költségvetésben, emiatt év közben egy elfogadott költségvetésnél ilyen intézkedés bevezetése nem lehetséges. Végül egy termékcsoport esetében csökkentették az

ÁFÁ-t, a liszt, kenyér és egyes péksütemények tekintetében az eddig alkalmazott 24 %-os ÁFÁ-t július 1-től 9 %-ra csökkentették.

Ez kizárólag csak a rendeletben felsorolt termékcsoportokra vonatkozik. A költségvetés szempontjából 80-90 millió lej bevétel kiesést okozhat, amelyet a kormány a fordított ÁFA intézménye fennmaradásának 1 évvel történő meghosszabbítása során várható bevétel-többlettel (50-60 millió lej) ellensúlyoz. A román kormány ezen kívül nem tervezi rövid illetve hosszú távon sem egyéb termékek ÁFÁ-jának csökkentését.

Regisztrációs kötelezettség élelmiszer előállító és forgalmazó cégek számára

2013-tól december 1-től minden Romániában működő élelmiszert előállító és élelmiszert forgalmazó cég köteles magát a minisztérium által megadott címen elektronikusan regisztrálni. A nyilvántartás keretében köteles tájékoztatni a minisztériumot az általa előállított élelmiszer alapanyagának származási helyéről, az előállítás technológiájáról, a felhasznált egyéb anyagok származásáról valamint arról, hogy az élelmiszer hol kerül forgalmazásra.

Az élelmiszer forgalmazók kötelesek tájékoztatni a minisztériumot az általuk forgalmazott élelmiszer beszerzési helyéről, valamint arról is, ha viszontforgalmazókkal dolgoznak. Az intézkedés célja a romániai élelmiszer hamisítások valamint a fekete kereskedelem visszaszorítása.

Kukorica és napraforgó termés

A 2012-ben betakarított kukorica mennyisége Romániában mintegy 7 millió tonna volt, ami messze elmarad a 2011-es adatoktól, amely 11,7 millió tonna volt, ugyanakkor lényegesen több, mint az elmúlt évtized leggyengébb kukorica termése, amely 2007-ben volt és 3,8 millió tonnát tett ki.

Amíg 2011-ben 800 lej (1 lej=cca.65Ft) volt tonnája a kukoricának, 2012-ben 1100 lej a kukorica tonnája.

Románia belső fogyasztása kukoricából 3,5 millió tonna, a kötelező állami tartalékokba 700.000 tonna kukorica kerül, így a fennmaradó mennyiség akár exportálható.

Románia másik nagyon fontos mezőgazdasági kultúrájából, napraforgóból mindössze 1,3 millió tonna termett, ami a tavalyi 1, 8 millió tonnás terméstől lényegesen elmarad. Az elmúlt évek legrosszabb terméseredménye napraforgóból 2008-2009-ben volt, ami 1,1 millió tonna volt. A napraforgó mennyisége így is elegendő a belső fogyasztásra, importra az ország nem szorul és bizonyos mennyiséget még exportálni is tudnak.

Az alábbi táblázat a kukorica és a napraforgó termés mennyiségét mutatja be Romániában 2007-2012. között.

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
kukorica termés (millió tonna)	3,8	7,8	7,9	9	11,7	7
napraforgó termés (millió tonna)	0,5	1,1	1,1	1,2	1,8	1,3

2012-es méztermés

2012-ben a rendkívüli időjárási viszonyok miatt Romániában 50 %-kal csökkent a méz előállítás mértéke 2011-hez képest. Amíg 2011-ben 21.000 tonna mézet állítottak elő az országban, 2012-ben ez a szám nem éri el a 12.000 tonnát. Románia az egyik legnagyobb méztermelő Európában, az uniós országok között általában a 7. helyet foglalja el méztermelés tekintetében. 2012-ben ugyanakkor valószínűleg importra fog szorulni, ugyanakkor az

üzletekben a méz kb. 15%-os drágulása is várható. A fogyasztás szempontjából Románia gyenge fogyasztónak számít a 0,5 kg / év / lakos átlagfogyasztással. A kormány vizsgálja annak lehetőségét, hogy segítsen a méhészeknek az idei év veszteségei ellenére biztosítani a folyamatos gazdálkodást.

Állatjóléti támogatás a sertés-ágazatban

A 2012-ben esedékes uniós sertésjóléti támogatást 2012. július után kezdték meg kifizetni, ennek összértéke 154.878.049 euró volt. Romániában becslések szerint 5-5,5 millió sertés van, amelynek 70 %-a magángazdák tartásában van és csak 30 % -át tartják nagyobb, korszerű állattartó telepeken. Az állatjóléti támogatások nem feltétlenül jutnak el a termelők nagy részéhez, hiszen Romániában nem működik falugazdász hálózat és a kamarai szaktanácsadói hálózat is hiányos, emiatt a gazdák nem mindig szereznek tudomást a támogatásokról és nem igénylik azokat. Állategészségügyi szempontból a kisgazdaságokban levő sertésállomány nyilvántartása és jelölése hiányos, nehéz a nyomon követés.

Agrár és turisztikai termékek promóciója

Romániában egy közös export-ösztönző iroda tevékenykedik a Gazdasági Minisztérium szervezetén belül. Ez az iroda látja el két másik minisztérium – az agrár – és a turisztikai minisztérium – promóciós feladatait is. Kizárólag agrár – vagy turisztikai termékek promóciójára szakosodott külön szervezet nincs Romániában.

A promóciós tevékenységre a Román Állam 4-6 millió euró összeget szán évente, amely összeg sajnos a válságra való tekintettel évről-évre csökken. 2008-ban ez az összeg még 10 millió euró volt.

Ezen kívül az iroda hozzájuthat az Európai Unió Forrásokból promóciós célra szánt összegekhez. Az összegek felosztása az igazgató elmondása szerint 30 %-ban az EU-n kívüli országokba szállítandó áruk promóciójára megy, 70 %-a pedig az Európai Országok –ba irányuló termékek promóciójára megy.

A döntésmechanizmus alapja a Románia azon termékek promóciójának az elősegítése, amelyek (tradicionális termékek vagy unióban bejegyzett védett termékek vagy stratégiai termékeként kerülnek meghatározásra) Ez a szervezet jegyeztette be a „Románia” logót, amely csak bizonyos termékcsoportokra kerülhet fel és ezen termék-csoportok, amelyekre ez a logó felkerül nyilvánvalóan támogatva vannak ebből az alapból. Ilyenek a tradicionális termékek, amelyből több száz van Romániában. Európában védettséget számító termék egy darab van pillanatnyilag (Magium szilvalekvár) A harmadik kategóriába azon termékcsoportok tartoznak , amelyek Románia számára stratégiai fontosságúak.

Természetesen az agrártermékek mellett számtalan turisztikai és más gazdasági termék csoportok is használhatják előzetes bejelentés alapján a „Románia” logót.

Az Európai Unió által folyósított támogatások összegének igénybe vétele nehézkes, mert kevés olyan termékük van, amely európai uniós védettséget élvez valamint a pénzek lehívásának az aránya meglehetősen alacsony, ezen szeretnének a jövőben javítani.

A Román Agrárminisztérium az alábbi **kedvezményes finanszírozási eszközökkel** segíti az ágazatot:

- **Roncsprogram:** ezen program keretében az ágazatban használt elavult mezőgazdasági eszközök cseréjét támogatja, hitelez. A konstrukció lényege, hogy saját erővel is kell rendelkezni 1/3-ad részben, 1/3-ad rész banki hitel, 1/3-ad rész állami támogatás kérhető. A program keretében elsősorban a traktorok cseréje történt

meg, más mezőgazdasági gépek cseréje kellő érdeklődés hiányában nem igazán valósult meg. A támogatás feltétele, hogy a gazdálkodó 10 évnél idősebb saját tulajdonú traktorral illetve más mezőgazdasági eszközzel rendelkezzen, amelyet kivált az új eszközzel.

- **Birtok-összevonási támogatás** : az állam vissza nem térítendő támogatást nyújt azon mezőgazdasági vállalkozások számára, amelyek birtok-összevonást, koncentrációt hajtanak létre csere vagy földvásárlás útján. A támogatás lényege, hogy a meglehetősen elaprózódott birtokrendszer összetételét javítsák a nagyobb, korszerűen és gazdaságosan megművelhető birtoknagyság létrejötte érdekében. Az igénybe vehető összeg nem haladhatja meg társaságonként illetve gazdálkodónként az 50.000 eurót. A támogatás nyújtásának feltétele a megvásárolni illetve elcserélni kívánt földterület tulajdonjogának telekkönyvi bejegyzése valamint a kifizető ügynökség által is számon tartott mezőgazdasági területnek kell lennie, amelyre a terület- alapú támogatásokat felveszik.
- **Mezőgazdasági** termelő tevékenység esetében a bankoktól felvett hitel kamatterhének vagy annak egy részének átvállalására is lehet pályázni max. 50.000 euró mértékig felvett hitel esetében.

Ökológiai termékek

Romániában a termelők összekeverik az ökológiai termékek fogalmát a tradicionális termék fogalmával, emiatt az agrártárca szabályoznia kellett a kettő közötti különbséget. Ökológiai termékek megnevezés alatt azokat a termékeket értik, amelyek előállítása olyan körülmények között és olyan területen folyik, amelyek nagyüzemi gazdálkodásban nem vettek részt és növényvédő és más szereket ezen termékek előállításánál nem használtak fel. A tradicionális termékek egy adott receptúra alapján készült egyedi termékcsoportok, amely receptúra alapján általában kis mennyiségű termék készíthető az alapanyag korlátai miatt (bizonyos tájegységhez köthető).

Ökológiai terméket Romániában 32.000 hektáron állítanak elő, 3155 bejegyzett termelő állít elő ilyen terméket. 2011-hez képest 23 %-al nőtt az ilyen típusú termékeket előállító termelők száma. Az általuk előállított termék értéke 2011-ben 3 millió euró, 2013-ban már 5 millió euróra becsülik az így előállított termékek értékét. Az ökológiai gazdálkodás Romániában egyike a legdinamikusabban fejlődő területnek. Az előállított termékek 70 %-a méz- vagy ehhez kötődő termék (Románia teljes méztermelése 13.000 tonna). Ezen kívül nagymértékben erdei gyümölcsök, gyógynövények, bio-borok és gyümölcslevek előállítása folyik. A dinamikus fejlődésnek köszönhetően fogadta el Románia a nürnbergi „Biofach” kiállítás díszvendégi státuszát, ahol 55 kiállítóval jelent meg egy 630 m²-es standon.

A román szabályozás az európai uniós szabályozókat alapul véve született meg az ökológiai termékekről.

A 181/ 2012. (augusztus 16.) rendelet az ökológiai termelés szervezéséről, a termelés ellenőrzéséről és az áruk igazolásának rendszeréről szóló nemzeti szabályokat tartalmazza. Természetesen Romániában szigorúan tilos felhasználni ökológiai termék előállítására génmódosított növényeket (pl. szója Brazíliából) valamint olyan alapanyagokat, amelyeknek a származása nem ellenőrzött. Az ökológiai termékek ellenőrzését a minisztérium által kinevezett és akkreditált személyek végezhetik.

Fordított (halasztott) ÁFA

A Román Kormány 2010. decemberben kezdeményezte Brüsszelben a halasztott Áfa intézményének bevezetésének engedélyezését Románia számára. Indoklásában két okot jelölt meg: az egyik a gabonakereskedelem során felmerülő folytonos visszaélések, fiktív számlázások és ezek után történő jogtalan ÁFA visszaigénylések visszaszorítása volt. A Román Államnak a gabonakereskedelem során elkövetett visszaélések miatt okozott károk egyes számítások szerint az 1 milliárd eurót is meghaladták. A másik indok az volt, hogy a pékáruk kereskedelmének közel 80 %-a „feketén” bonyolódik, amely szintén jelentős adóbevételek kiesést okoz az államnak. Románia beadványában kizárólagosan a gabonakereskedelem és a GOF növények vonatkozásában kérte a halasztott Áfa intézmény bevezetésének engedélyezését. A 2010. decemberében Brüsszel felé beadott kérelem engedélyezése ellen 6 hónapon belül egyetlen tagállam sem tiltakozott, így az eljárási rend alapján 2011. május 26-án Románia megkapta az engedélyt a halasztott ÁFA intézményének bevezetésére az általa kért területeken illetve agrártermékek vonatkozásában. A Román Kormány ezek után meghozta a **OUG nr. 49/2011. sz. sürgősségi kormányrendeletét, amely a 381. sz. Hivatalos Közlönyben 2011. május 31-én került kihirdetésre, hatályba lépése pedig 2011. június 2.** volt. A kormányrendelet az 571/2003. adótörvény végrehajtási rendeletét módosítja illetve egészíti ki.

A sürgősségi kormányrendelet a halasztott ÁFA intézményének alkalmazását 2 évre, pontosabban **2013. május 31-ig** engedélyezte és meghatározta pontosan, hogy mely gabonákra illetve technikai növényekre - búza, árpa, zab, kukorica, szója, repce, napraforgó – vonatkozik.

A Román Pénzügyminisztérium kérelmére a halasztott ÁFA intézménye alkalmazásának határidejét változatlan feltételekkel az Európai Unió további 1 évre meghosszabbította.

A fordított ÁFA intézmények bevezetése és alkalmazása mintegy 90 %-al visszaszorította a gabonakereskedelemben az ÁFA-val kapcsolatos visszaéléseket.

4. A MOLDOVAI KÖZTÁRSASÁG AGRÁRINFORMÁCIÓK

Magyar –moldáv agrár kapcsolatrendszer

2009. előtt a moldovai köztársaság a moszkvai agrár-szakdiplomatahoz tartozott, aki a moldáv relációval kapcsolatban valós kapcsolatrendszert nem alakított ki, illetve információt nem adott. 2009-től csatolták Bukaresthez a relációt, azóta vannak kézzel foghatóbb adatok, valamint bilaterális kapcsolatok, egyezmények születtek a két ország között. A mezőgazdaság területén az első konkrét lépés a moldáv növény-egészségügyi laboratórium felállításához nyújtott 20.000 eurós magyar hozzájárulás volt. A laboratórium létrejött, akkreditálták és működik. A következő lépés lehetne ezen laboratórium állategészségügyi vizsgálatok elvégzésére történő alkalmassá tétel esetleges magyar segítséggel.

2011. májusban a Magyar Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottsága Font Sándor bizottsági elnök vezetésével először tett látogatást Kisinyov-ban moldáv partnere meghívására. Ezen látogatás előkészítésében, lebonyolításában szervesen közreműködtem. A moldáv bizottság viszontlátogatása Budapesten esedékes, meghívójuk van a magyar parlamenti bizottság részéről.

2012. márciusában aláírásra került a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) valamint a Moldáv Kifizető Ügynökség közötti együttműködési megállapodás, amelyet az idén kellett volna megújítani, ez részben technikai, részben tartalmi okok miatt elmaradt. A moldáv fél többszöri kérésre sem nyilatkozik arról, hogy az együttműködés tartalmi részét miként gondolja. Agrárminiszteri találkozóra nem került sor, bár erre magyar részről történtek kezdeményezések. Szó volt arról, hogy a Grüne Woche berlini kiállításon találkozik a két miniszter, de ezt a moldáv miniszter időjárási viszonyokra hivatkozással lemondta. A 2013. áprilisban megtartott Közép- Európai Országok Kezdeményezésének agrárkonferenciáján Vasile Bumakov nem jelent meg belpolitikai válságra hivatkozva annak ellenére, hogy előzetesen részvételét jelezte. Államtitkári találkozókra a 2013. áprilisában megtartott magyar-moldáv gazdasági vegyes-bizottsági ülésen került sor, ahol dr Szijártó Péter külgazdasági ügyekért felelős államtitkár tárgyalta és aláírta a vegyes-bizottság jegyzőkönyvét moldáv kollégájával. 2012. decemberében Tudor Robu, a Moldáv Agrárminisztérium Nemzetközi Kapcsolatok Főosztályának vezetője moldáv delegáció élén szakmai gyakorlaton vett részt a magyar agrárminisztériumban valamint a magyar kifizető ügynökségen. A két ország közötti agrár- kereskedelmi kapcsolatok volumene kb. 80 millió, amely nagyrészt nyersanyagból áll, kevés a két ország kapcsolatában a feldolgozott termékek külkereskedelme.

Magyarország nemzetközi segítségét a Moldovai Köztársaság agrár-szempontról egyszer kért, amikor az Európai Unió országaiba szállítható moldáv borkvóta mennyiségéről volt szó. Ezt Magyarország teljesítette, a kvóta kért mértékben történő emelését támogatta. Ezen kívül léteznek kapcsolatok árvízvédelmi, vízügyi területen a két ország között.

A magyar-moldáv agrárkereskedelmet hátráltató tényezők : az EU-n kívüli pozíció, amely vámmal és kvótarendszerrel jár, a magyar kereskedők részéről a bizalom hiánya a térség iránt. A gyenge fizetőképesség moldáv részről, a bizonytalan politikai helyzet (az ország megosztottsága) valamint a bizonytalan jogszabályi háttér, amely a földtulajdont , vegyes vállalatok kérdését érinti.

A 2009. óta eltelt rövid időszakban jelentős agrár kapcsolatrendszer, információ-áramlás jött létre, intézmények közötti kapcsolatok szerződéssel realizálva, valamint a politikai kapcsolatok is élénkültek az utóbbi időben.

A két ország között 2013. áprilisban aláírt vegyes-bizottsági jegyzőkönyv aláírása jó kiindulási alap lehet a további együttműködésre.

Moldova mezőgazdasága

A moldovai mezőgazdaság az ahhoz kapcsolódó feldolgozó iparral együtt a nemzeti össztermék 30 %-kát adja. Ugyanakkor ez a külkereskedelem szempontjából is nagyon fontos ágazat, hiszen a moldovai export 50 %-át agrártermékek adják. Az ország lakosságának 33 %-a dolgozik a mezőgazdaságban és az ahhoz kapcsolódó feldolgozó iparban. 2012-ben a moldovai mezőgazdaság 18520 millió moldovai lej¹ összértéket állított elő, ez 15,9 %-al haladta meg a 2011-es adatokat.

¹ 1 moldovai lej (MDL) – kb. 20 forint

Moldovában 2506,2 ezer hektár mezőgazdasági földterület van, amely 74 %-át teszi ki Moldova teljes területének. Ebből 1821,7 ezer hektár szántó, a fennmaradó terület szőlészet, gyümölcsös és legelő. A szántóterület 75 %-a legjobb minőségű termőföldet képviseli. Az előállított agrártermékek 70 %-a növényi és 30 %-a állati eredetű termék.

A termőföld megoszlása tulajdonosi szerkezetek szerint:

Korlátolt felelősségű társaságok – 40 %
Egyéni gazdálkodók és családi gazdaságok – 37 %
Termelőszövetkezetek – 10 %
Részvénytársaságok – 3 %
Egyéb tulajdonformák (pl. állami gazdaságok) – 10 %.

Külföldi magánszemély vagy társas vállalkozás földterületet bérelhet – akár 30 évre is – de földtulajdont az országban nem szerezhethet. A legnagyobb bérlők Moldovában az olaszok, németek és az osztrákok. Az országban tervezett reformok keretében az utóbbi időben szóba került a külföldiek földtulajdonlásának engedélyezése is – a kérdés körül azonban egyelőre belpolitikai viták folynak.

Növénytermesztési adatok

Gabona félek

A legfontosabb növényi kultúrák: a búza, árpa, kukorica. A teljes szántóterületből 985.000 hektárt búzával, 384.000 hektárt kukoricával, 405.000 hektárt árpával vetnek be.

Az átlagos termés búzából 1400.000 tonna és 1.500.000 tonna kukorica. A belső fogyasztás a két gabonából összesen 1.500.000 tonna, a fennmaradó búzát és kukoricát exportálják – főként Magyarországra, Angliába, Svájcba és Romániába.

Moldova egyik legfontosabb kiviteli terméke a napraforgó, amelyből évente átlag 371.000 tonna terem. Ebből 114.000 tonna jut exportra. Az ország exportál még 71.700 tonna repcét és 20.700 tonna szóját. E termékek legfontosabb felvevőpiacai: Magyarország, Románia, Ukrajna és Anglia.

Zöldség-gyümölcs ágazat

Gyümölcs: Moldova évente 400.000 tonna gyümölcsöt termel, amelyből 310.000 tonna alma, 4000 tonna körte, 1000 tonna birsalma és emellett 50.000 tonna szilva és 20.000 tonna barack. Moldova 33 országba exportál gyümölcsfélét. Az összmenyiség 24,7 %-a frissen, feldolgozás nélkül kerül exportra, 44 %-a pedig feldolgozott állapotban. A fennmaradó 31,3 % belső fogyasztásra kerül.

Zöldség: 42.000 hektáron termesztenek zöldséget, évente átlagosan 370.000 tonnát. A legfontosabbak: paradicsom, káposzta, uborka, sárgarépa, hagyma, padlizsán, paprika és fokhagyma.

Az összmenyiség 5%-a feldolgozatlan, 10 %-a pedig feldolgozott állapotban kerül exportra. A fennmaradó 80-85 % saját belső fogyasztásra szolgál. Zöldségfélét Moldova 23 országba exportál. Burgonyából évente mintegy 340.000 tonnát termelnek, de ezt szinte kizárólag belső piacon értékesítik.

Szőlészet és borászat

Moldovában 156.000 hektáron termesztnek szőlőt, ennek 95 %-a magántulajdonban van. Az előállított szőlőmenyiség 400-500 ezer tonna, amelyben a kis családi gazdaságokban lévő

szőlőmennyiség is beleértendő. A legfontosabb szőlőfajták: Muscat, Pinot, Aaligot, Chardonay, Feteasca, Sauvignon valamint Merlot és a Malbec.

Szezononként 65.000 hl bort állítanak elő az országban, a leghíresebb pincészetek: Cricova, Milesti Mici és Branesti. Moldova évente 300-350 millió liter palackozott bort és 20 millió üveg pezsgőt állít elő. E termékek 90 %-a exportra kerül, a belső fogyasztás 10 %. A moldovai borok legnagyobb vásárlói: Oroszország, Románia, Ukrajna, és az Európai Unió országai. Milesti Mici pincészetében található a világ legnagyobb bormúzeuma, 1,6 millió üveg borral.

Állattenyésztés

Az állatállomány 36 %-a szarvasmarha, 29,2 %-a baromfi, 27,7 %-a sertés, 5,3 %-a juh és kecske. 1,8 % egyéb állatfajta.

A szarvasmarha állomány 217 ezer db, amiből fejőstehén 160 ezer. Évente 20 ezer tonna marhahúst és 565 ezer tonna tejet állítanak elő. Ez az egyetlen államilag támogatott állattenyésztési ágazat. 283 ezer db sertés van az országban, amiből 36 ezer anyakoca. 66 ezer tonna hús az éves előállítás. 86 ezer juh és kecske van, amelyből 5500 tonna hús és 30-40 ezer tonna tej előállítása történik meg éves szinten. 23 millió a teljes baromfiállomány a Moldáv Köztársaságban, ebből évente 45 ezer tonna húst és 700 millió tojást állítanak elő. **A** méhcsaládok száma 98 ezer és évente 2000-2500 tonna mézet állítanak elő. Ebből 3-400 tonna kerül exportra, elsősorban Amerikába, Kanadába és Oroszországba.

Mezőgazdasági feldolgozóipar

A húsipar évente 2066 tonna füstölt árut, 15571 tonna felvágottat, 637 tonna húskonzervet és 1795 tonna félkész húsárut állít elő.

A tejfeldolgozó ipar 26100 tonna tejet, 22 ezer tonna savanyított tejterméket, 4300 tonna vajot, 2600 tonna friss sajtot, 3500 tonna érlelt sajtot és 1300 tonna tejport állít elő.

Kiemelt, a jövőben támogatandó ágazatok

Szőlészet, zöldség-gyümölcs feldolgozás, szarvasmarha- és sertésenyésztés, ökológiai termelés ösztönzése és az öntözési rendszerek fejlesztése.

5. AGRÁRSTRATÉGIA – KAP REFORMMAL KAPCSOLATOS ROMÁN ÁLLÁSPONT

Románia összességében jól jár a 2014-től életbe lépő KAP reformmal. Románia az elképzelések alapján közel 3 milliárd euróval több forrás lehívására lesz jogosult, mint eddig. Az 1 hektárral rendelkező agrártermelők finanszírozása is megtörténik, amire eddig nem volt lehetőség.

Problémaként merül fel a greening program romániai alkalmazása, amely több agrártermelő érdekét sérti és emiatt Románia abban érdekelt, hogy a kötelezően 7%-os „zöldesítési arányt” lehetőleg csökkentsék. (Akármilyen számot elfogadnak, csak 7 % alatt legyen).

Másik probléma a támogatás felső határának a bevezetése, amely a nagy területtel (több ezer hektárral) rendelkező agrárvállalkozókat hátrányosan érintené.

A nyilvánosságra hozott koncepciót a román állásponttal összehasonlítva feltűnik, hogy számtalan olyan terület van, amely kedvez a román elképzeléseknek. A román vezetés

optimistán fogadta a kész anyagot, hiszen a Románia által kért módosítások nagy részét a kidolgozott koncepció tartalmazza.

- Fennmarad a közvetlen (direkt) kifizetések rendszere, amely a román agrár érdekeknek megfelel
- Románia örömmel fogadta a két pilléres rendszer és az arányosság fenntartását.
- Románia már több éve kérte, hogy az 1 ha alatt gazdálkodók egy külön kidolgozott szisztéma szerinti alaptámogatást kapjanak, amelyet az új koncepció tartalmaz.
- Az álláspont alapján a felső kifizetési határokat és a nem kifejezetten mezőgazdasághoz kötődő tevékenység után járó kifizetéseket is korlátozták, ez szintén kedvező lehet Románia számára.
- A tervezet egységesíti az országoknak adandó terület-alapú támogatás összegét (jelen pillanatban Románia cca 60 %-ot kap). A terület-alapú támogatás mértékéhez hozzáadják a kiegészítő támogatások (mint pl. állatjóléti támogatások)összege, amely alapján Románia és Bulgária elérheti a régi tagországok terület- alapú támogatásának mértékét, de csak ezekkel a kiegészítő támogatásokkal együtt.
- A nemzeti támogatás (Top-up) fennmaradását is üdvözölte a román agrárvezetés .

A tervezet ugyanakkor nem tartalmazza azt a román elképzelést, ami szerint támogatni kellene az agráriumhoz kötődő egyéb helyi vállalkozásokat is (helyben maradás, vidékfejlesztés elősegítése), mintegy szociális alapon.

Agrárstratégia, a 2020-as valamint a 2020. utáni perspektívák

Az Európai Bizottság elképzelései alapján a közös agrárpolitika az alábbiak szerint támogatja a 2020-as stratégia célkitűzéseit:

- *intelligens növekedés* – az új technológiák használata, az innováció, a versenyképesség javítása, az új termékek létrehozása mind hozzájárul az intelligens növekedés fenntartásához.
- *fenntartható növekedés* – olyan növényi és állatfajták bevezetése , amelyek nem rongálják a környezetet és az emberi egészségre nem károkat, megújuló energiák használata, állatjóléti intézkedések bevezetése, biogáz üzemek létesítése.
- *hátrányos régiók felzárkóztatása* – támogatási rendszerek fenntartása, piac ösztönző beruházások, a vidék gazdasági teljesítményének ösztönzése mind hozzájárul egy fenntartható fejlődéshez és a vidéki régiók életfeltételeinek fenntartásához Európában.

Románia támogatja a közös agrárpolitikában megfogalmazottakat és úgy gondolja, hogy a közös agrárpolitikában megfogalmazott dolgok hozzájárulnak ahhoz, hogy a 2020-as stratégiában megfogalmazott célok megvalósuljanak más, közösségi célokkal együtt, hiszen a közös agrárpolitikai célok szervesen hozzájárulnak az EU stratégia által megfogalmazott más célok megvalósításához, mint pl. klímapolitika, foglalkoztatási politika , környezetpolitika. Ezen célok elérése érdekében fontos, hogy a közösségi agrárpolitika finanszírozása megfelelő legyen.

Románia elsődleges célkitűzései a közösségi reform kapcsán

- közvetlen kifizetések fenntartása , a támogatások egységesítése minden tagországban
- a kis- és középgazdaságok támogatásának elindítása egy új támogatási rendszer életbe léptetésével
- a közösségi támogatás és a nemzeti támogatás rendszerének fenntartása a közösségi támogatás nagyobb aránya mellett
- a támogatások igénybe vétele során az adminisztratív terheinek csökkentése
- a támogatási rendszer fenntartása egy olyan reálisan meghatározott időtartamra, amely lehetővé tenné azt, hogy a régi tagállamok fel tudjanak zárkózni az új tagállamok szintjére
- a vidékfejlesztésre szánt alap nagysága ne legyen kisebb, mint a közvetlen kifizetésekre szolgáló alap
- az innováció, az új technológiák, a környezetbarát technológiák és az alternatív energiák hasznosítását célzó beruházások támogatása
- a családi gazdaságok, őstermelők támogatása, amely hozzájárul a vidéki emberek helyben maradásához, a vidék fenntartásához, a helyi kulturális értékek megtartásához.
- a LEADER programban adható összegek növelésében érdekelt Románia .

6. ÁLLATEGÉSZSÉGÜGY, ÉLELMISZERBIZTONSÁG, GMO NÖVÉNYEK

Génmódosított növények termesztésével kapcsolatos román álláspont

Románia álláspontja a GMO növények termesztésével kapcsolatban megváltozott. A változás lényege, hogy az eddigi tiltó, tűrő magatartás helyett Románia a jövőben támogatja a génmódosított növények termesztését, különösképpen a szója vonatkozásában, hiszen Románia komoly mennyiségű szóját importál Braziliából a baromfi ágazat tápanyag szükségletének ellátására.

Baromfi tartás körülményeinek szabályozása

Romániában is életbe lépett a EU által előírt **baromfi tartás körülményeit** szabályozó rendelet 2012. január 1-től. A szabályozás 5 milliós tojóállományt érint és 29 baromfi –tartó egységet.

A nyerstej minőségi paramétereinek javítása

Románia újbóli átmeneti mentességet kért és kapott a **tej minőségi paramétereinek** javítása érdekében az Európai Uniótól. Elhatározott szándékuk, hogy 2013. december 31-ig teljesítik az EU által megkövetelt paramétereket a tej vonatkozásában. Az 1464 tejelő szarvasmarha telepből 510 egységben modernizálási programot indítottak be. Az 1613 tejbegyűjtő pontból 408 egység nem felel meg az előírásoknak, ezekre is modernizálási programot kell kidolgozni és egyben el kell indítani a megvalósítást. A 114 tejfeldolgozó egységből jelen pillanatban mindössze 1 felel meg a minőségi követelményeknek, 63 vállalatnál folyik a modernizálási folyamat. Bár elindult egy folyamat, sem a szakértők, sem a minisztérium

illetékesei nem tartják kivitelezhetőnek 2013. decemberig a folyamat befejezését. Az EU közölte, hogy újabb dátummódosítás engedélyezésére nincs lehetőség.

A lóhús botrány politikai, gazdasági következményei

Romániát közvetett módon érintette a lóhús-botrány, hiszen az alapanyag Romániából származott. Az alapanyag megfelelt a állathigiéniai követelményeknek, csak származásával és előállításával voltak súlyos gondok

- 1.) alapanyag: a lovak származása tulajdoni és állategészségügyi szempontból tisztázatlan, több száz ló került befogásra az adott időszakban a Duna-deltában kóborló szabadon tartott állatok közül, amelyek befogását helyi bűnözői csoportok irányították 100 leit (kb.6500 Ft) fizetve minden befogott loért és ezek a lovak mindenféle tulajdoni, szállítási, állategészségügyi vizsgálat és bizonylat nélkül kerültek levágásra a vágóhídon.
- 2.) a vágóhíd : a Franciaország által gyanúba fogott két román vágóhíd egyike a Brassó mellett Ucea településen található hivatalosan export engedéllyel rendelkező lóvágóhíd, a mostani kormány frissen kinevezett államtitkárának, Valentin Olimpiu Soneriu és családjának tulajdona. A vágóhídra beszállított lovak nem rendelkeztek olyan bizonylattal, ami alkalmassá tette volna őket levágás utáni exportálásra, ezért a Kovásznak megyei Sepsiszentgyörgyön történt a lovak tényleges levágása, ez a cég export-engedéllyel nem rendelkezik. Az export árut jelző ovális bélyegző Sepsiszentgyörgyön került a lovakra, amelyet bérvágással bízott meg az ucea-i vágóhíd szabálytalanul. Az export vágóhídra (Ucea-ba) visszakerült húst exportálták.

Az export nem Franciaországba történt, hanem ciprusi off-shore cégen (Draap Trading Limited) keresztül került Hollandiába. A ciprusi cég a Virgin-szigeti bejegyzésű Hermes Guardian Limited cégcsoport tagja. A hús először ezen a cégcsoporton keresztül került Hollandiába, ahonnan Franciaországba szállították ahhoz a céghez, amely feldolgozta húst és átvitte Nagy-britannia-ba. A pénzügyi elszámolás az off -shore cégen keresztül folyt.

- 3.) Gazdasági következmény: Románia 2012-es összhús-export volumene 309 millió eurót tett ki, amelynek összetételét az alábbi táblázat szemlélteti:

termék	(export volumen millió euró)
marhahús	14,8
sertéshús	8,7
juh-hús	6,1
ló hús	12,7
feldolgozott áruk	21,4
húskonzervek	47,4
baromfihús	198,0
összesen:	309,0

A lóhúsbotrány akár megingathatta külföldi szállítók román hús iránti bizalmát és a kereslet csökkenéséhez vezethet.

Aflatoxinnal szennyezett tej romániai megjelenése és a vizsgálat eredménye

2013. március 7-én Romániában egy meg nem nevezett, Bukarest melletti élelmiszer-elosztó központban rutinellenőrzés során két különböző tételben aflatoxin-nal szennyezett csomagolt tejet találtak. Az egyik tétel mint alapanyag, Magyarországról származó tejet tartalmazott (a csomagolás Romániában történt !). A másik szállítmány romániai eredetű tejet tartalmazott, amely az iskolatej programban került volna felhasználásra. A lejáratok mind a két tétel esetében megfeleltek az előírásoknak.

A román hatóságok tájékoztattak , hogy a Magyarországról származó tej magyar egységének a számát, amely 292, a szállítmány száma pedig 142024, amely 2013. 03.11-i lejáratú idejű termék volt. Az elsődleges (gyorsteszt) alapján- ami nem hivatalos – az aflatoxin mértéke a határérték környékén volt. A vizsgálatok után kiderült, hogy **Magyarországról származó tej Romániában nem tartalmaz határérték feletti aflatoxint**, amely eredményt közöltem a VM illetékeseivel.

7. KÖRNYEZETVÉDELEM

A jelenlegi kormánystruktúra érdekessége, hogy a Környezeti és Klíma-változás Minisztériuma név alatt két szinte önálló szervezeti struktúra létezik. A minisztériumot **Rovana Plumb miniszter asszony** vezeti, és az ő feladatai közé tartoznak a klasszikus környezetvédelmi feladatok koordinálása , a másik része a környezetvédelemnek erdészeti, vízügyi és halászati kérdésekkel foglalkozik és **Lucia Varga társmíniszter** vezetésével. A minisztérium két szervezeti egysége két különálló épületben, két külön vezetővel és szakember-gárdával működik.

Emiatt a kormányprogramban is külön jelennek meg az egyes részek.

A/ Környezet és Klímaváltozás

- a 2013-2020-as időszakra ki kell dolgozzanak egy új környezetvédelmi stratégiát
- a széndioxid kibocsátás arányának csökkentése a Rió-i Egyezménynek megfelelően
- ipari létesítmények korszerűsítésének támogatása, a káros anyag kibocsátási arányok csökkentése
- a káros-anyag kibocsátást ellenőrző mérőműszerek korszerűsítésének támogatása
- országos monitoring hálózat létrehozása ezen tevékenységek koordinálására
- természetes élőhelyek védelme és ezen élőhelyek megfigyelése
- a biodiverzitás fenntartása a veszélyeztetett területeken
- a természetvédelmi területen élők környezettudatos magatartásának támogatása
- védett állatfajok élőhelyeinek védelme és monitorizálása
- Natura 2000 területek kiemelt védelme és növelése
- tengerparti élőhelyek fokozott védelme
- új Duna-delta stratégia kidolgozása
- veszélyeztetett fajok monitorizálása
- a nemzeti parkok területén élő lakosság életkörülményeinek javítása (pl. szennyvíz kérdés megoldása)

B) Hulladékgazdálkodás

- a lakossági hulladék újrahasznosításának támogatása

- helyi hulladék-elhelyezési tervek készítése és az ehhez való EU-s források lehívása
- szelektív hulladékrendszerek bevezetésének létrehozása
- veszélyes kémiai hulladékok kezelési stratégiájának újragondolása

C) Levegő-tisztaság

- mérőrendszerek korszerűsítésének támogatása
- zajhatás csökkentésére irányuló technológiák bevezetése
- ipari tevékenység káros hatásainak mérséklése (szűrőberendezések elhelyezése)

D.) Talajvédelem

- ipari tevékenység által szennyezett talajok cseréje és kezelése
- szennyezett területek nagyságának csökkentése

E.) Környezeti elképzelések

- fenntartható fejlődés stratégiájának kidolgozása a nagyvárosokra
- zöldterületek növelése – a cél: 26 m² / lakos
- a települések körüli erdős védősáv telepítése
- a települési infrastruktúra fejlesztése (elsősorban szennyvíz –beruházások és hulladék-lerakók építése)
- környezetbarát közlekedés fejlesztése

Verespatak, bányaberuházás

Románia és Magyarország között környezetvédelmi szempontból a legfontosabb kérdés a **verespataki bányaberuházás** aktuális helyzete. Verespatak kérdése a legmagasabb szinten került napirendre, hiszen a két ország környezetvédelmi minisztere közötti találkozón és a román-magyar parlamentek környezetvédelmi bizottságai tárgyalásán is tanácskoztak róla. A magyar kormány elvárásaival ellentétben a román kormány részéről szilárd elkötelezettség van a bánya megnyitásának engedélyezéséről, kijelentették, hogy amennyiben a bányavállalat mindazon engedélyeket megszerzi, amelyeket a törvények előírnak, nem gördítenek akadályt a bánya megnyitása elé. Ez az álláspont a magyar felet új tárgyalási stratégia kidolgozására kényszeríti, amelynek a lényege az, hogy amennyiben a bánya megnyitásra kerül, közös román-magyar monitoring bizottság felállítását kezdeményezi.

2011. júniusában találkozott Aradon a Magyar Országgyűlés Fenntartható Fejlődés Bizottsága a román környezetvédelmi bizottság tagjaival, ahol a verespataki bányaberuházás kérdése napirenden volt. A magyar fél kérésére az a megállapodás született, hogy amennyiben a bánya megnyitásra kerül, akkor egy közös román-magyar monitoring bizottságot állítanak fel, amelyben külföldi szakemberek is részt fognak venni és amely folyamatosan figyelemmel kíséri a bánya működését.

A 2012. májusban megalakult román kormány nem zárta ki annak a lehetőségét, hogy az ősszel esedékes parlamenti választások után még 2012-ben megadják a bánya megnyitásához szükséges engedélyeket. Ezt maga Románia ipari minisztere jelentette ki Verespatakon kampányesemény keretében.

A román parlamentbe benyújtásra került a bányászati törvény módosítását célzó javaslat, amely felgyorsította azon területek kisajátítását, amelyek szükségesek a beruházás megindításához.

Ezzel párhuzamosan a beruházás majd minden olyan engedéllyel rendelkezik, amely a kitermelés megkezdéséhez szükséges. A román kormány sajtóközleményben tudatta, hogy 1997-ben, amikor aláírásra került a román állam és a Rosia Montana Gold Corporation kanadai-román cég közötti megállapodás, akkor az arany unciánkénti ára 350-400 dollár volt. Ma ez jóval magasabb.

A kormány a beruházás támogatását ezen kívül azzal is indokolja, hogy egy komoly munkanélküliséggel sújtott térségben mintegy 4000 új munkahely teremtésére van lehetőség.

A román kormány ugyanakkor tárgyalásokat folytat a kanadai-román céggel arról, hogy az állami részesedést a cégben 19,3 %-ról 22,5 %-ra növeljék. A kanadai tulajdonos hajlik az egyezsége, ha a kormány nem növeli a jelenlegi négy százalékos bányajáradékot, illetve enyhít a kitermelésre vonatkozó romániai szabályozásokon. A gazdasági minisztérium eredetileg 33 százalékosra szeretne növelni a román állam részesedését valamint arra is igényt tartott volna, hogy a közgyűléseken a szavazatok 50 %-a megillessen. A Rosia Montana cég képviselői ezt a javaslatot elutasították.

A kormány azon „kitekert” logikát is hangoztatja, hogy a bányaberuházás tulajdonképpen hozzájárul a környezet rendbe tételéhez, hiszen jelenleg van egy hatalmas elhagyott bányaterület, amely rehabilitációra szorul.

A régészek azon érvelését, miszerint az új beruházás tönkreteszi a római korból származó és Európában egyedülálló bányatárnákat, a kormány nem fogadja el, illetve erre az volt a válasz, hogy a kanadai-román cég 120 millió dollárt fog fordítani a régészeti leletek megőrzésére.

Az aktuális helyzetet nagyon jól jellemzi, hogy a környezetvédelmi engedélyt a Felsőcsertésen tervezett bányaberuházás megkapta. Itt a kanadai European Goldfields tulajdonában lévő Déva Gold vállalat színesfém-bányát nyitott az Erdélyi-szigethegység déli peremén található Hunyad megyei községben.

Arad – Békés Megyét összekötő vízvezető román kormányzati jóváhagyásának ügye

A román és a magyar kormány megegyezése alapján kidolgozásra került az Arad-Békés Megyét összekötő vízvezető rendszer megépítéséhez szükséges engedélyezései és jóváhagyási eljárás valamint megállapodás. A magyar kormány a megállapodást 2012. februárban kormányhatározat formájában jóváhagyta. A román fél a megállapodást nem hagyta jóvá és erről értesítette hivatalosan a magyar kormányt is.

8. AGRÁR ÉS KÖRNYEZETVÉDELMI DIPLOMÁCIAI ESEMÉNYEK

Az év folyamán a legtöbb jelentős agrárkonferencián részt vettem, két alkalommal voltam Kisinyovban, ahol egyrészt az agrárvezetéssel való kapcsolatokat ápoltam, másrészt agrárkiállításon vettem részt és a nagykövet úrral egyeztettem feladataimról.

Agrárkonferencia – Bukarest 2012. szeptember 13.

2012. szeptember 13-án Bukarestben részt vettem a Mediafax rendezésében tartott agrárkonferencián. A konferencia díszvendége **Dacian Ciolos** uniós agrárbiztos volt. A rendezvényen részt vett **Daniel Constantinescu** agrárminiszter és Achim Irinescu államtitkár is.

Kárpát–medencei Vidékfejlesztési Együtműködés

2012. szeptember 18-án a Sepsiszentgyörgyi HI- TA iroda rendezésében részt vettem a Kárpát Medencei Vidékfejlesztési Együtműködési Konferencián. A konferencia célja az volt, hogy a 2012. júliustól a Wekerle tervnek megfelelően alapított HI-TA irodák első agrár témában tartott rendezvényének helyt adjon.

A konferencián számtalan erdélyi és magyar agrár vállalkozás, vidékfejlesztéssel foglalkozó civil szervezet képviselője vett részt. A rendezők felkérésére előadást tartottam a román-magyar agrárkereskedelmi kapcsolatokról, a kereskedelmi kitörési pontokról.

Román Kifizető Ügynökség és MVH közötti szakmai találkozó - Bukarest 2012. szeptember 19-21.

2012. szeptember 19-21. között a Román Kifizető Ügynökség (APIA) és a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) között létrejött együtműködési megállapodásnak megfelelően szakértői találkozóra került sor Bukarestben. A rendezvényen részt vettem és a delegációt segítették munkájában.

Agrárminiszteri találkozó – Bukarest 2012. október 30.

Daniel Constantin román agrárminiszter meghívására KAP kerekasztal megbeszélést tartottak 2012. október 30-án Bukarestben, amelyen a lengyel, bolgár és szlovák agrárminiszterek vettek részt. A magyar agrárminiszter megbízásából az ülésen részt vettem. Lengyelország részéről Stanislav Kalemba agrárminiszter volt jelen, a bolgár agrárminiszter Svetan Dimitrov és a szlovák agrár államtitkár Magdalena Laczko Bartosova mellett. A találkozón részt vett Dacian Ciolos európai agrár-biztos is, jelen voltak Lengyelország és Csehország bukaresti nagykövetei is.

Kisinyov 2012. november 5-7.

2012. november 5-7. között a Moldovai Köztársaságba, Kisinyovba mentem, ahol szakmai programon vettem részt.

Magyar Román Üzleti Találkozó – Kolozsvár

Magyarország Kolozsvári Főkonzulátusa és a Kolozsvári Polgármesteri Hivatal 2012. november 16-án magyar-román üzleti találkozót szervezett Kolozsváron. Az fórumnak a Babes-Bolyai Tudományegyetem Közgazdaságtudományi és Üzleti Tudományok Kara adott otthont. A jelen lévő üzletemberek és meghívottak száma meghaladta a 200 főt.

A „Közösségi agráriumról közösen” - az agrárkereskedelem bővítésének lehetőségei, génmódosított növények termesztésének helyzete, élelmiszerbiztonság, agrárszolgáltatások és földpiaci helyzet címmel került sor az agrárszekció ülésére. Moderátorként vettem részt az agrár –szekció ülésén.

Romániai Magyar Üzleti Egyesület Konferenciája – Marosvásárhely 2012. november 23.

A Romániai Magyar Üzleti Egyesületet a HITA közreműködése mellett Romániában tevékenykedő magyar üzleti vállalkozások és romániai magyar nemzetiségű személyek által alapított vállalkozások hozták létre közösen 2005-ben. Évenként négy helyszínen tartanak konferenciát, Bukarestben, Temesváron, Kolozsváron és Marosvásárhelyen. Az egyesületet elnökség vezeti, az elnök Diósi László az OTP Románia igazgatója, ügyvezető elnöke Waldman Ferenc. Az egyesületen belül kezdeményezésekre 2009-től agrár ágazatban működő vállalkozások szekciója is működik.

Székelyföld konferencia Csíkszereda -,„a földtulajdon a közösség megmaradásának záloga”

2012. december 7-én konferencián részt vettem Csíkszeredában, amelynek témája a 2014-től esedékes román földliberalizáció lehetséges hatásainak vizsgálata volt. A konferencián számos közéleti személy valamint erdélyi agrárszakértő vett részt.

A konferencián jelen volt **Tánczos Barna**, volt mezőgazdasági és vidékfejlesztési államtitkár, valamint **Korodi Attila** képviselő is.

Romániai Magyar Üzleti Egyesület konferenciája - Bukarest 2013. február 22.

A Romániai Magyar Üzleti Egyesület Bukarestben 2013. február 22-én konferenciát tartott, amelyen előadást tartottam az agrárium aktualitásairól.

III. Székelyföldi Agrár-innovációs Fórumról

2013. április 27-én rendezték meg 3. alkalommal Illyefalván a III. Székelyföldi Agrár-innovációs Fórumot. A konferencia a LAM Alapítvány Központjában volt, amely egy közös erdélyi-svájci kezdeményezés alapján jött létre.

„Visegrádi országok” agrárkonferenciájára- Bukarest

A Bukaresti Lengyel Nagykövetség rendezésében került sor 2013. május 10-én a „visegrádi országok” agrárkonferenciájára Bukarestben vidékfejlesztés témakörben, amelyen részt vettem.

2013. május 17-én került sor Sepsiszentgyörgyön a Székelyföldi Vadászmúzeum megnyitójára, amely a legkorszerűbb és a leggazdagabb vadászati kiállítási anyaggal rendelkezik Erdélyben. A múzeum **magyar anyagi és szakmai támogatással** jött létre, a kiállított anyag bemutatása a Keszthelyi Vadászmúzeum főigazgatójának keze nyomát dicséri. A megnyitón részt vett **Semjén Zsolt** miniszterelnök–helyettes valamint **Szabó Ferenc**, a VM Vadászati Főosztályának főosztályvezető-helyettese.

Romániai Magyar Üzleti Egyesület konferenciája – Temesvár 2013. május 24.

A Romániai Magyar Üzleti Egyesület 2013. május 24-én Temesváron tartott konferenciát, amelyről anyagot küldtem.

9.MARKETING ESEMÉNYEK, KIÁLLÍTÁSOK, KONFERENCIÁK

Az év folyamán részt vettem Románia legnagyobb agrár vásárain és kiállításain, ahol szinte kivétel nélkül találkoztam magyar kiállítókkal és bemutatókkal. Számtalan konferencián vettem részt, ahol szakmai kapcsolataimat szélesítettem és egyben lehetőséget kaptam arra, hogy bemutassam a magyar törekvéseket.

AGROMALIM Nemzetközi Kiállítás és Vásár – Arad 2012. szeptember 6-9.

2012. szeptember 6-9. között rendezték meg Aradon a 23. Agromalim Nemzetközi Vásárt és Kiállítást. A kiállítás az aradi expo területén 3100 m² fedett és 25.000 m² külső kiállítótéren került megrendezésre. Az Agromalim Románia egyik legfontosabb és legsikeresebb agrárvására, köszönhetően a jó szervezésnek és a jó földrajzi elhelyezkedésnek. A vásáron 255 vállalkozás vett részt, amelyek 40 %-a ún. első kiállító volt. Magyarországot külön küldöttség képviselte, amely elsősorban az ország keleti felében működő agrár-vállalkozások képviselőiből állt.

INDAGRA Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Vásár Bukarest 2012.

2012. október 31 és november 4. között rendezték meg Bukarestben az INDAGRA Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Vásárt. A vásárra 14. alkalommal került sor 400 kiállítóval, akik 22 ország termékeit hozták el. Magyarországot 12 cég képviselte, a legfontosabbak ezek közül a Bábolna Zrt, a kertészeti eszközöket forgalmazó Hungaroland Kft valamint a BLONDY Kft, a Metripond Zrt, az Ecoplast Kft. A magyar kiállítók nem önálló standdal jelentek meg, hanem tematikus elrendezés szerint jelentek meg a különböző termékeknél. A vásár díszvendége idén Spanyolország volt, amely önálló standdal jelent meg a kiállításon. A vásáron önálló borászati kiállítás is volt, ahol több magyar pálinka főzde kínálta termékeit. Önálló részt kaptak az ökológiai (bio) termékek előállítói és forgalmazói is.

Agrária Nemzetközi Agrárvásár és Kiállítás Kolozsvár 2011. május 4-8.

2013. április 25-28. között rendezték meg 19. alkalommal Kolozsváron az AGRÁRIA Nemzetközi Vásárt és Kiállítást, amelyen és az ahhoz kapcsolódó konferencián részt vettem.

A Bukaresti Magyar Kulturális Intézet rendezésében rendezvénysorozatot indítottak el, amelynek célja a magyar borok és a leghíresebb magyar borászok tájegységenkénti reprezentálása a román szakmai befektetők részére. 2012. december 10-én a Balatoni Borvidék-hez tartozó balatonlellei Konyári pincészet borainak bemutatására került sor.

2013. január 24-én Bukarestben Gál Helga a Külügyminisztérium hivatalos borszakértője mutatta be a minisztérium által ajánlott legsikeresebb 8 borfajtát. A bemutatón részt vett Füzes Oszkár nagykövet is.

2013. februárban a Somlói Borvidék bemutatására került sor, majd 2013. március 27-én a **Szekszárdi borvidék** borait mutatták be, 2013. április 28-án pedig a **Villányi Borvidék** borait. A közvetlen bormarketing célja a román fogyasztók felé olyan borászatok bemutatása, amelyek a helyiek számára ismeretlenek voltak. Sajnos mindeddig a román szaküzletekben szinte kizárólag a Tokaji borvidék és az Egri Borvidék borai voltak megtalálhatóak Magyarországról.

2013. második felévére tervezett agrárdiplomáciai események

1. Magyarország, mint a Visegrádi Országok soros elnöke szakmai találkozót szervez az agrárminiszterek között, a találkozó Budapesten szeptember 18-án az OMÉK Kiállítás rendezvény keretében lesz.
2. 2013. szeptember folyamán magyar-román gazdasági vegyes-bizottsági ülésre kerül sor Budapesten.
3. A harmadik negyedévben magyar-moldáv üzletember találkozó jön létre.

10. MEGKERESÉSEK

Az év folyamán számos írásbeli és szóbeli megkeresésre válaszoltam, szakmai anyagokat állítottam össze és lehetséges kereskedelmi partnerek felkutatásához adtam adatokat. Ezek közül néhányat kiemelek:

- A romániai szennyvíz illetve szennyvíziszap valamint hígrágya felhasználásáról, kezeléséről érkezett megkeresés a Vidékfejlesztési Minisztériumból, amelyre részletes, jogszabályt is magában foglaló választ küldtem.
- A Vidékfejlesztési Minisztérium érdeklődött az agrártémákban tartott briefing gyakorlatáról, amelyre szintén elküldtem válaszomat.
- A VM-ből megkeresés érkezett arra vonatkozóan, hogy agrár illetve turisztikai termékek promóciójára vonatkozóan van-e valamilyen szervezet Romániában illetve hogy működik a termékek promóciója, amely kérdést részletesen megválaszoltam.
- A MadecoHungary Kft-től érkezett megkeresés, romániai húskereskedő cégek elérhetőségeit kérték Bukarest és környékéről, az információkat számukra megadtam.
- A VM-től érkezett megkeresésre is válaszoltam, ami az állami földtulajdonnal kapcsolatban a kezelési, hasznosítási gyakorlatról illetve jogszabályról kérdezett.
- Az Organit és az Alpha-Vet Kft-k képviselőitől kértek meg haszonállat létszám adatok közlésére Romániában, amely megkeresésre az adatok megadásával válaszoltam.
- Agrotörzs Kft részéről megkeresés érkezett a követségre gabonakereskedelemmel foglalkozó cégek elérhetőségét kérték. A megkeresésre válaszolva néhány komolyabb gabonakereskedelmi cég elérhetőségét megadtam.
- A Vitapet.hu internetes honlap szerkesztőségétől érkezett megkeresés háziállatok EU-n belüli utaztatásával kapcsolatban illetve hogy ez hogyan működik Romániában.
- A neonikotidok romániai felhasználásával kapcsolatban a következő tájékoztatást adtam tájékoztatást a VM kérésére.
- Adela Barabás pitești cégvezető a magyar állattenyésztési szövetséggel kívánt kapcsolatot létesíteni, amelyhez szükséges adatokat számára megadtam.
- Magyar cégek zöldség- és gyümölcs előállító és forgalmazó cégekkel kívánták felvenni a kapcsolatot, ehhez a szükséges információkat számukra megadtam.

11. JELENTÉSI TEVÉKENYSÉG

Az elmúlt időszakban **112 jelentést** küldtem haza. A jelentéseken kívül feljegyzésekben számoltam be, rövid, azonnali piaci helyzetről szóló információkat közöltem, minisztériumi megkeresésekre válaszoltam, valamint egyéb, a piac szereplőitől érkezett megkeresésekkel kapcsolatban jártam el.

12. JAVASLATOK

2007. után nagyon jelentős fejlődés indult el a román-magyar agrár-külkereskedelemben, amely többek között Románia Európai Unió csatlakozásából eredő gazdasági növekedéséből fakadt. A külkereskedelmi mérleg rendkívül pozitív Magyarország számára, ami nem jelenti azt, hogy a román piacot ne lehetne a továbbiakban még jobban kihasználni és a kétoldalú kapcsolatokat fejleszteni. Ennek érdekében az alábbi javaslatokat teszem

1. A agrár-nemzetpolitikai célokat (amely Erdélyre vonatkozik) szét kell választani a teljes Román területet érintő agrárgazdasági céloktól úgy személyi, mint egyéb vonatkozásaiban.
2. A magyar „ **földet életjáradékért program** „ kiterjesztése a magyarok lakta erdélyi területekre a magyar állampolgárságot kapott személyek vonatkozásában. 2014. áprilistól várható a román földvásárlási moratórium lejárta, ekkortól indulhat legkorábban a program.
3. Az agrár Széchenyi kártya kiterjesztése az erdélyi magyar területek magyar vállalkozói támogatására – Mikó Imre tervhez kapcsolódóan.
4. Nemzeti Erdő-alap magyar hozzájárulással történő létrehozása a székelyföldi megyékben (ez a székely politikai vezetés külön kérése)
5. Technológiák, közös kutatásfejlesztési programok elindítása is lehetőségeket rejt magában
6. Az elektronikus földnyilvántartás és támogatási kérelmek elektronikus feldolgozásának romániai bevezetésénél nagyon komoly magyar segítséget remél az új agrárminiszter, amelynek kereteiről meg lehetne magasabb szinten állapodni .
7. Magyar agrárszolgáltatási ágazat kiterjesztése Romániára (szolgáltatások exportja)
8. Magyarországi cégek romániai élelmiszer-feldolgozó cégekben történő tulajdonszerzésének támogatása, elősegítése akár állami források bevonásával.
9. Sepsiszentgyörgyi székhellyel agrár-kereskedelmi park létrehozása, amelybe magyar befektetőket várnak.

Bukarest, 2013. június 25.

Készítette:
dr. Szabó József Andor szakdiplomata